

Abonamentul:

pe 1 an 5 cor.
pe 1/2 an 2-50
pe 1/4 an 1-25

ROMANIA:

pe 1 an 7 lei
pe 1/2 an 3-50

TARA NOASTRA

Revistă politică-culturală

— Apare săptămânal, sub conducerea unui comitet.

Redacția
și
administrația

SIBIIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Dinasticismul nostru.

(*) Se povestește printre bătrânii noștri, ca într-o legendă, despre vremea când Suveranul nostru iubit, în anii după urcarea sa pe tron, a cutreerat și părțile ardelen. Pământul poate nu era încă spălat cu totul de sângele vărsat pentru libertate și pentru întărirea dinastiei Habsburgilor. Ruinele satelor prăbușite și a castelelor feudale fumegau încă de sub cenușa proaspătă. Mamele și soțiile române nu-și zvântaseră încă lacrimile de pe obraz pentru pierderea stălpilor familiei. Iancu își plimbă — ursuz, mohorit, resemnat ca un leu încătușat, — melancolia pe potecile ascunse ale munților săi amuțiți. Dar populația alergă totuși în calea noului ei Stăpânitor și pe unde trecea el, cu cei patru cai albi ai săi, îi întindea covoare pe drum și-l aclamă în strigăte entuziaste, ca pe mântuitorul ei.

Făcuse dreptate Suveranul și bucuria credincioșilor era îndreptățită.

De-atunci au trecut aproape șase decenii. Conducătorul destinului țării a ajuns la vârsta de patriarh. Greutățile datoriei, durerile multiple, câteva neizbâni în războaie l-au gârbovit, dar nu lau înfrânt. Cu ochii pururea trezi, a veghiat asupra popoarelor, căutând să asigure pacea internă a țării. Și în schimbul acestei veghieri, popoarele i-au adus tributul lor de dragoste și supunere. Dar niciodată acest tribut n'a fost așa de puternic, niciodată manifestarea însuflețirii pentru tron n'a fost atât de izbucnitoare, ca în timpul când Suveranul se coborise printre credincioșii săi, ca de visu et auditu să cunoască păsurile tuturor, fără deosebire de neam și de lege.

Firește, într'un stat modern constituția este totul. Ea este norma stabilită, după care Suveranul se călăuzește, și în cadrul ei au a se petrece toate. Conform acestei norme, Suveranul nu are a se cobori în mulțime, ci rămânând în înălțimea lui intangibilă, are contact numai cu reprezentanții popoarelor și cu guvernele. Dela aceștia primește informațiuni asupra dorințelor celor de jos și numai cu factorii constituționali chibzuește mijloacele de propășire.

S'a întâmplat însă ca în această țară corpurile legiuitoare să nu fie nici bdată expresia voinței naționalităților diferite ale acestui stat și ca guvernele să fie compuse din bărbații unei singure naționalități. În jurul tronului n'au fost, în tot timpul, decât sfetnici cari nu puteau fi decât informatori unilaterali. Noi Românii n'am avut pe nimeni ca să ne susțină cauza noastră pe lângă Suveran și să-i arete realitatea situației noastre. Dela moartea lui Șaguna încoace, n'am avut nici un bărbat politic, care să fi putut străbate până sus și nici cei de-

putați puțini de astăzi, n'au fost admiși măcar în Delegațiuni, unde apropierea lor de tron ar fi fost mai înlesnită. Și așa s'a făcut, că între noi și Suveran să nu mai fie acel firesc raport dintre părinte și familie, de oarece în calea acestei legături stă bolovanul maghiarizmului, care împedecă apropierea reciprocă. Din parte-ne, noi continuăm a fi aceeași fii credincioși; slujim în armată cu același fanatism pentru șeful ei suprem; întrecem în lealitate îndeosebi pe coboritorii răsvrătiților dela 1848 și... totuși încercăm cele mai crunte lovituri de cătră guvernele Suveranului nostru iubit. Iar toate aceste fără nici un drept de apel, căci „Memorandele“ noastre și toate deputațiile pornite cu gândul de a se jălul la cercurile preainalte, sunt oprite în drum sau refuzate, invocându-se ca motiv aceeași constituție... egală pentru toți cetățenii monarhiei.

În timpul din urmă evenimentele s'au precipitat. La cârma statului a venit fiul lui Kossuth cu elementele cele mai anti-dinastice. În noul guvern și în noile majorități parlamentare naționalitățile leale au văzut o nouă și cea mai mare primejdie pentru legăturile cu Suveranul și de unde până atunci se sperase, că o ameliorare în aceste legături se apropie, naționalitățile nemaghiare s'au pomenit deodată sacrificate.

Se poate asigura cu toată certitudinea că prezența kossuthiștilor în cabinetul actual și împăcarea Suveranului cu ceice odinioară îl combăteau prin chiar programul lor politic și îl insultau prin presa lor, a făcut asupra naționalităților o impresie de deprimare, căci se credeă că acum o nouă eră de persecuții și mai îndrăsnețe va începe.

A venit însă vestea despre îngrădirea pe care M. Sa vrea s'o pună în potrivea furiei Kossuthiste. Ținând seama de evoluția popoarelor din Austria, și-a manifestat dorința hotărâtă, ca să vadă introdus și în Ungaria votul universal. Această veste a străbătut ca fulgerul prin rândurile tuturor neamurilor și inimile iarăș s'au înălțat cătră bunul Monarh.

Dar iată acum speranța deșteptată de înalta făgăduință dispăre din nou, sau se tulbură de tot felul de vești. Nouă tratative cu Coroana ar fi avut ca rezultat, nouă concesii pentru Maghiari. E vorba ca votul universal, sau să nu se introducă de loc, sau să se salveze numai un simulacru de reformă electorală. Sufletele noastre sunt iarăș descurajate și iarăș ne întrebăm ce este de făcut? Căci asupra unui punct suntem cu toții în clar: datoria noastră este să convingem pe M. Sa, că guvernele Sale îl informează greșit despre stările noastre și că vecinicele concesii pe seama maghiarizmului aduc multă mahnire printre celelalte

popoare și pun la grea încercare tradiționala lor credință.

Am avut o consfătuire cu mai mulți oameni politici ai noștri și cu toții au fost de părerea, că dacă trufia actualului guvern nu va putea fi învinsă prin mișcarea grupului parlamentar și prin întruniri de protestare, — să se trimită din sinul fiecărui popor nemaghiar o nouă deputație monstră la Viena și acolo să caute a fi primită de Suveran și a-i supune la picioarele tronului plângerile noastre. Aceasta cu atât mai mult, că astăzi situația e cu totul schimbată și anume în favorul nostru. Majoritatea parlamentului austriac și cercurile politice din Viena sunt convinse de dreptatea cauzei noastre și o deputațiune ar avea acum mai multe prospecte de reușită ca odinioară.

Alt remediu noi nici nu vedem. E singurul mijloc de a veni iarăș în contact cu Suveranul nostru iubit.

Inceput de luptă. Deputații noștri stau acum în fața unor evenimente de mare însemnătate. Dela începutul acestui ciclu parlamentar poate nicidecum n'a fost viața politică mai agitată ca tocmai acum. Proiectul de lege menit să schimbe regulamentul intern al camerei, e un preludeu al unui șir întreg de nedreptăți cari se vor desfășura pe rând. Iată de ce tocmai la dezbaterile acestui proiect sunt datori deputații din opoziție să dezvolte rezistența cea mai energică. Proiectul pentru revizuirea regulamentului și cel pentru votul universal sunt strâns legate unul de altul și soartea lor e aceeași. Dacă proiectul dintâiu va trece cu ușurință, atunci e pe celălalt și soartea votului universal. Ne putem închipui cum va fi acel „vot universal“ când pentru dezbaterile acestei probleme se fac astfel de pregătiri. Și în definitiv ce rost mai are a lărgi cadrele drepturilor electorale, când cei aleși vor fi stângeți în atribuțiile lor firești și vor fi puși la discreția capriciilor unor oameni împinși de-o patimă nebună? Tocmai din acest motiv deputații noștri sunt datori să opue cea mai înverșunată rezistență planurilor guvernului. E un prilej aceasta ca prin atitudini energice, prin luptă aprinsă să se desfășure toată forța partidului nostru național. Și îndeosebi acum, când suntem în pragul organizării noastre politice, când suntem aduși în fața unor evenimente cari vor influența în mod hotărâtor soartea politică a neamului nostru — e o necesitate istorică o pășire rezolută. Credem cu toată tăria, că reprezentanții noștri își vor da seama de aceste împrejurări cari vor determina conduita lor.

Cultura națională.

„Naționalitatea e puterea creatoare a culturii umane — cultura, puterea creatoare a naționalității“. Acesta este principiul, din care și adevărul, pe care izbuște a-l pune în lumină deplină frumoasa carte de propagandă naționalistă a profesorului din Iași A. C. Cuza: „Naționalitatea în artă“ (București, 1908). După titlu s'ar părea, că e vorba aci numai

de a dovedi, cât de importantă și nedespărțită este legătura între naționalitate și artă, cum aceasta din urmă este cu desăvârșire condiționată de cea dintâiu, din care emanează ca dintr'un izvor de viață. De fapt însă cartea aceasta cuprinde mai mult, decât promite titlul, îmbrățișând aproape toate problemele de actualitate ale culturii noastre naționale.

Și e bine, ca aceste probleme de cultură și viață națională să se discute cât mai ades și mai cu temei: toți cei ce se interesează de prezentul și viitorul neamului, să se preocupe de ele, mai ales fiindcă atâtea piedeci stau în calea ideii și culturii naționale, care trebuie să lupte cu diferite curente cosmopolite, dincolo, iar la noi să reziste neîntreruptelor tentațiuni de înstrăinare cu forța.

Adevărat, sunt numeroși factori ai culturii moderne cari micșorează deosebirea dintre popoare și produc o nivelare și uniformizare a societății omenești. Clasele dirigente și chiar cele mijlocii în diferitele țări duc cam acelaș traiu, se îmbracă în acelaș fel și au aceleaș tendințe. Cei ce se ocupă cu științele abstracte, în orice parte a lumii, trăiesc în acelaș cerc de idei. Sporirea și perfecționarea neașteptată a mijloacelor de comunicațiune facilitează de asemenea procesul de apropiere.

Dar păturile de jos ale poporului, pe care cultura nu le-a atins nicidecum sau abia numai la suprafață, — acestea păstrează *nealterate* notele distinctive ale caracterului național, în poezia și arta populară ca și în toate manifestările lor de viață. Ele dau elementele constitutive ale culturii naționale. Prin aceste elemente, prin originalitatea geniului său poate să ajungă fiecare popor în stare a contribui la îmbogățirea civilizației umane. Popoarele primitive nu știu însă prețui, nici valoriza aceste comori; de aceea un popor nu poate contribui la opera de cultură generală, până nu ajunge la deplină conștiință de sine. Aceasta nefiind cu putință pe altă cale, decât prin cultură, urmează, că la începutul ori-cărei culturi naționale a conlucrat încâtva și o influență culturală străină. O cultură cu totul independentă, din chiar originea sa,

nu ne poate arăta istoria. Chiar și vestita cultură elină din antichitatea clasică a absorbit unele elemente din cultura vechilor popoare orientale. Națiunile europene de azi toate și-au trăit vârsta lor de pruncie, făcându-și ucenicia culturală sub epitropia limbei și literaturii latine, care la rândul său s'a hrănit și ea din cea elină. Cultura elină, dreptul roman și morala creștină au format școala, prin care au trecut toate neamurile înaintate. Dar îndată ce un popor ajunge la conștiința de sine, trebuie să-și dovedească propria sa destoinicie culturală, adăugând el însuși, din propriile sale comori, un *plus* la cultura generală, ca și cum ar da o dobândă pentru împrumutul inevitabil din vârsta prunciei. Așadar iată, cum cultura trezește naționalitatea și o îndeamnă, ca la rândul său și aceasta să îmbogățească ea însaș, prin elemente noi și originale, cuprinsul culturii.

Dacă însă un popor nu are destulă tărie a se emancipa la vreme de sub influența culturală străină, pierde, — căci „*națiunile nu există decât prin cultura lor*“. Un popor nu are alt mijloc de a se păstra decât dezvoltându-se ca factor de cultură. El nu o poate face însă decât cultivând însușirile proprii, afirmând caracterele specifice ale naționalității sale în domeniul culturii. Astfel, *cultura umană nu există decât prin națiuni*. Națiunile nu pot renunța la cultura lor națională, fără a renunța la orice cultură și a nu mai avea ființă. Ele nu pot *imita* cultura altor neamuri fără a pieri, confundându-se cu dânsese... *Instrăinarea de sine a unei națiuni e nimicirea ei*“.

Tot asemenea artistul, dacă se înstrăinează de națiunea lui, se nimiceste. Arta, fiind oglinda realității, nu poate fi decât națională. Căci numai națiunea și patria constituiesc *realități determinate*, pe când *umanitatea și universul* sunt simple concepte incolore ale minții. De aceea operele de artă sunt toate produse ale naționalității. De aceea un talent poetic d. p. nu se poate manifesta decât *în limba maternă*. De aceea operele poetice sunt peste putință de reprodus în limbi străine, fiindcă ideea poetică nu se poate desbrăca de *învălișul ei* național, și fiindcă

între naționalitate, limbă și poezie există o legătură organică.

Deși s'a spus de atâtea-ori, că patria artistului e pretutindeni și nicăieri, totuș creațiunea lui va purta totdeauna semnele neamului, din care s'a ridicat și ale țării, în care a trăit.

In domeniul vieții sociale și politice se constată, că ideea națională a creat și păstrează încă toate națiunile moderne. Iar cu privire la formațiunile politice, în cari această idee nu este respectată ori nu i-a sosit încă momentul biruinții, se poate prevedea cu siguranță matematică, *discompunerea lor* — în un viitor apropiat.

Organele ființei naționale, în starea actuală a societății omenești, sunt diferitele clase sociale, cari astăzi încă nu sunt deopotrivă pătrunse de conștiința națională, fiind mai ales în clasa burgheză și dirigentă, elementele străine foarte numeroase, spre paguba neamului nostru. De o solidaritate națională deplină și mântuitoare nu poate fi vorba, până când între cei de jos — țărani adânciți în neștiință și coplesii de asuprire — și cei de sus — boerii îmbuibăți și orbiți de egoismul lor de clasă — există o prăpastie amenințătoare, putând zdruncina și anihila forțele neamului și icuind între unii și alții nu numai zidurile nepăsării, ci chiar sulizele înveninate ale urii de clasă.

De aceea, e înainte de toate datorința școlii naționaliste, să cercete toate mijloacele pentru a înlătura această primejdie și a răspândi în toate păturile poporului conștiința națională și sentimentul unei solidarități frățesti. Școala trebuie ajutată în această operă grea și din partea bisericei dreptcredincioase și din partea presei românești cinstitute și din partea societății întregi!

Toți reprezentanții genuini ai naționalității noastre trebuie să muncească în această *unică* direcție, căci „*bărbații politici*“ nu pot avea altă menire decât apărarea intereselor naționale — prin urmare: *să realizeze binele, în formă națională*. *Învățații* trebuie să se aplice la cercetarea naturii și a împrejurărilor de existență ale poporului, căruia aparțin — așadar:

FOILETON.

Bandiții Pindului.

— Scrisoarea unui macedonean. —

Văgăunile Pindului sunt pline de tâlhari; cete de turci, cărora le e lene să muncească, se adună prin peșteri, plănuiesc jafuri și se ațin la răspântii.

Rare-ori vei întâlni creștini printre bandiți. Câte unul-doi, răzbiți de sărăcie, de mai îndrăznesc să prade pe drumetii singuratici; încolo, toți ceilalți sunt turci.

De obicei, bandele sunt de câte 15—20 de inși.

Odinioară, ei se adunau cu sutele și nu se mărgineau să prade stâne, sau să prindă câte un rob bogat, cum fac acuma; bătrânii povestesc că acum câteva zeci de ani satele se războiau cu bandiții năvăliți din munte și că zile întregi dură lupta.

Acum, fie că stăpânirea turcească i-a mai stărpit — făcând soldați pe ceice ar fi luat calea codrilor — fie că n'ar mai putea să țină piept cu sătenii, bandiții din Macedonia nu se mai adună așa de mulți, ci în cete mici, resirate, cutreeră

pădurile, jefuesc pe ciobani și fură câte un bo-gătaș, rătăcit pe vre-o potecă depărtată de sat.

În călătoriile mele prin Macedonia, m'am oprit în mai multe sate și am auzit lucruri grozave despre tâlharii turci.

Pentru ei, viața unui om nu prețuiește nimic; de nu le-ar fi milă de glonte, mult mai mulți oameni ar fi uciși în fiecare an, acolo.

Decum se desprimăvărează începe teama de hoți.

Părinții cu stare nu-și mai lasă copiii să umble singuri, în vecinătățile ispititoare ale satelor.

Negustorii, cari își duc mărfurile la târg, nu mai umblă decât în cete și-și aleg drumurile cele mai bătătorite.

Dar oricât s'ar feri și unii și alții, tot nu scapă.

La câte o săptămână, toate satele ce țin de un târg, vuiesc de povestea înfiorătoare a unui omor întâmplat în împrejurimi.

Pașa e înștiințat, potere sunt pornite pe urma hoților, satele sunt prădate de-abinele, de cătră soldați, dar de bandiți nu se mai aude nimic.

Peste câteva zile, iarăși se împrăștie zvonul că o altă jefuire s'a întâmplat în apropiere și aceeaș zădarnică răscolire, vine să tulbure satele turburate.

În felurite chipuri prădează bandiții din Macedonia.

Cel dintâiu lucru pe care îl face un căpitan, e să se ducă la pașă, și să ia „în arândă“ pădurea: îi dă pașei câteva sute de lire, hotărând astfel ca el să nu se mai amestece în trebile hoților.

Apoi, căpitanul de tâlhari începe să-și culeagă... roadele moșiei.

Azi, pradă pe un cioban bogat, mâne pe chiristigii, iar poimâne prind un sclav.

De obicei, astea sunt vânătorile lor cele mai norocoase.

Un om din vr'o casă bogată le cade în capcană. Tâlharii îl duc în pădure și-l ascund în peștera lor. Apoi, trimit vorbă cu ciobanul satului și poftesc rudele prinsului, să le dea atâtea sute sau mii de lire — după starea neamului și socoteala hoților.

Dacă rudele primesc invoiala și trimit banii, robul e liberat, cu mare cinste; dacă tatăl sau fratele celui prins nu vrea să dea nimic, atunci tâlharii îi tae frumos urechile și le pornesc plocon, la cei de acasă, cu vorba că ei se țin de cuvânt și că sunt gata să-l și omoare pe om, dacă în atâtea vreme nu primesc banii.

Și când, nici de data asta rudele n'au vrut să le asculte indemnul, turcii ucid pe rob, înfă-

să lămurească adevărul, în formă națională. Artiștii nu au altă chemare, decât să răsfângă particularitățile unei naturi determinate cu sentimentalitatea specifică poporului lor — adecă: să creeze *frumosul, în formă națională*... *

Neamul nostru, de când a izbutit a se emancipa de încătușarea culturii slavone și grecești, a dat număroase dovezi de destoinicie culturală. Luptând cu unele curente greșite, cum e franțuzomania la cei de dincolo, sau cu altele protivnice, cum e maghiarocrația dincoace, curentul național va ieși biruitor și tinde a stăpâni azi toți factorii culturii noastre, începând dela școala sătească până la universitate, în Regat, unde biruința lui ar trebui să fie deplină. Căci frații din Regat sunt ei înșiși stăpâni pe soarta lor, pe când la noi în Ardeal, *cultura națională* e azi mai primejduită, decât oricând. Dacă ei nu vor putea duce la înflorire cultura națională, e numai din vina lor — și a lor va fi răspunderea în fața istoriei, — iar aici în Ardeal — dacă vom izbuti să o mântuim de primejdia, ce o amenință, și s'o sporim mai departe, mare va fi meritul nostru. Ceeace în împrejurări normale, la frații din România liberă nu e decât un lucru foarte natural, în situația noastră de popor asuprit și supus atâtor încercări istovitoare, se va socoti drept un merit deosebit al tenacității și vredniciei noastre naționale.

Dr. I. Lupas.

Vorbe, vorbe... E un fenomen ciudat, că în zile de grea cumpănă, când toate sufletele sunt infierbântate de o luptă cu dușmanul care a ajuns la poartă, — tot ne mai pot găsi clipe pentru aranjarea unor socoteli de mici vanități și chitibușerii... Nu prea înțelegem ce rost are toată povestea de-a ne trudi să deslușim tocmai acum, cine anume are „meritul“ de-a fi adus la biruință „curentul activist“. Revendicarea acestui titlu de glorie s'o lăsăm pe vremi mai potrivite. Fie deplin liniștiți fruntașii noștri. Această chestiune o va rezolvi cu toată seninătatea vre-un volum viitor al „Cărții de aur“. Istoria le va da recunoașterile cuvenite... Dar acum ni-se pare că avem alte de isprăvit. Pare-că spuneă cineva că e vorba de „organizare“...

șoară într'o basma capul mortului și peste noapte îl asvârle în curtea casei...

Nu sunt mulți ani de când a fost ucis, prin trădarea tovarășilor săi, un vestit căpitan de bandiți, Ismail Durduș.

Turcul ăsta, un pitic cu părul lung, roșu și cu ochii crunți, băgase groaza în toate ținuturile cuprinse între lacul Ohrida și muntele Gramoz.

El își făcuse o ascunzătoare, pe sub pământ. Un cap al peșterii eră pitulat în munte, sub niște stânci acoperite cu bălării, iar celalalt răzbea deasupra unui lac necercetat.

Șaisprăzece oameni săpaseră subpământeană; Ismail Durduș sta la capul dinspre lac și cum ajungea acolo, cu lucrul, un muncitor, el îl omorâ și-l asvârle în apă. Așa a făcut cu toți cei ce-i făuriseră ascunzătoarea, și astfel, nimenea nu i-o putea ghăci.

Odată găsit locul unde să-și adune prăzile, Ismail începuse să lucreze.

Cățiva din tovarășii lui erau însărcinați să prindă oameni, alții păzeau răspântiile. Nici o caravană nu putea trece, fără să plătească un bir, hotărît de Ismail. Toate lucrurile se scumpiseră în târg din pricina asta. Oamenii sufereau, dar pașa nu se sinchisea.

La organizarea de partid. *)

Partidul național român, al căruia centru și sediu de activitate, de curând a fost strămutat dela Budapesta la Arad, trebuie să-și încorde puterile, să depună cea mai mare și atentivă solitudine, spre a-și da o sănătoasă și durabilă organizare.

Fără aceasta, ori ce străduință este nulă ca și rezultatul ce eventual se va produce.

Nu sunt de părerea, d-lui N. Iorga, care susține că noi românii *de dincoace*, avem nu numai dreptul dar și datoria de a ne amesteca în politica fraților noștri subjugăți și a-le dicta mijloace, planuri și directive politice.

— Nu. — Toate acestea depind de împrejurări. Românii de peste munți, au atâția fruntași, atâtea capete luminate cari pot cu siguranță conduce la scop luntrea politică.

Sunt atâtea cauze, atâtea circumstanțe și detalieri unele mai migăloase și mai variate ca altele, pe cari noi ceștia de aici, nu le putem ști, cunoaște amănunțit, fiindcă nu trăim *in mediul acela*.

Noi însă, avem alt rol mult mai important. Trebuie să dăm necondiționat mână de ajutor; și, cu fapta, cu cuvântul, prin graiu, prin scris, prin orice mijloace ce ne stau la dispoziție, suntem datori a sprijini organizația și cauza națională, fără ca să putem zice vre-o dată că am dat sau am făcut prea mult.

Nici un sacrificiu nu este prea mare; și nici un obol nu este prea mult, atunci când este vorba de existența neamului tău; când viața alor tăi este în pericol.

Mulțumim însă, de ajutoarele cari se dau cu cuvântul numai, nepornite din inimă, din acea sinceritate largă și înălțătoare; dar, pornite numai din spirit de reclamă sau de a parveni în mod îndrăzneț. Mulțumim pentru toate acestea și declarăm că nu avem nevoie de ele.

Cauza națională, cere inimi curate, suflete alese și devotate, sprijin loial, cinstit și demn; fiindcă numai astfel poporul acesta se poate ridica deasupra nevoilor și năcazurilor; numai astfel poate merge la izbândă.

*) Publicăm cu bucurie acest articol care e o dovadă a interesului deosebit ce poartă unii dintre frații noștri, pentru nevoile noastre de-aici. Il publicăm în deosebi, fiindcă părerile ce se cuprind în aceste rânduri aduc și unele îndrumări foarte potrivite pentru o soluție cât mai norocoasă a acestei chestiuni care ne preocupă pe toți.

N. R.

Dela o vreme însă, cruzimile tâlharului se întrecuseră cu firea și stăpânirea începuse să se miște.

Potere strașnice fură puse pe urmele lui Ismail Durduș; fii căutat multă vreme, dar scăpă totdeauna ca prin urechile acului — și până în ziua când un tovarăș il trădă, ucizându-l, el nu putu fi prins...

Amintirile și poveștile bătrânilor pomenesc de mulți alți căpitani vestiți; despre faptele acestora, se vorbește ca de niște minuni din bazme.

De ei se temeau toți puternicii de prin orașe. Când veneau la vre-o mănăstire, trebuiau ospătați cu multă sărbătorire. Satele erau datoare să le trimeată merinde, căci altminterlea o păteau.

În vremea din urmă, însă, pare că autoritățile turcești s'au mai deșteptat.

Și nu odată, am văzut trecând dinspre pădure, câte o ceată de soldați, surăzători de mulțămire, purtând în bazmale însângerate, capul pletos al vre-unui tâlhar, și nu odată am văzut pe șosele spânzurați singuratici, de vârful căroră se bălăbănea trupul ciugulit de ciori al vre-unui ticălos...

Daniel Vodena.

Totuși, în lipsă de directive, traiectorii politice, amestec direct dăunător, și în afară de sprijinul moral și material ce suntem datori a da, mai putem face ceva?

Socotesc că da.

Monopol peste idei, nu are și nu trebuie să aibă nimeni.

— Putem emite și discuta *idei de organizație*.

Și, fiindcă, fuse vorba de organizație în materie politică, iată ce credem că ar fi de făcut: Partidul național român, trebuie să aibă o organizație centrală strâns legată de una departamentală sau provincială.

Intregul teritoriu, locuit de români, trebuie divizat *in circumscripții de administrație politică*, formând fiecare, câte un cerc, cu un număr apreciat de comune.

Se va alege, o comună ca centru de reședință a cercului unde va fi și sediul comitetului național provincial, compus din fruntași, din elita mișcării naționale și culturale.

Comitetele provinciale alege apoi, câte un reprezentant al lor, în comitetul central executiv național, a căruia reședință este la sediul partidului, adică actualmente la Arad. Nu discutăm pentru moment oportunitatea capitalei politice.

— În comitetul central, vor trebui să între, pe lângă reprezentanții provinciali, de drept, și toți membrii parlamentari români din dieta ungară.

Acest comitet central, va trebui să aibă o expresiune a sa, un fel de *delegație permanentă*, residentă la centru, a căreia misiune va fi de a aduce la îndeplinire toate deciziunile luate în sânul adunărilor plenare a comitetului central.

Comitetele provinciale și cel central vor fi administrate de câte un președinte, 2 vicepreședinți, un casier și 2 secretari asesori.

La statutele acestei organizații politice, votate de capii, fruntașii mișcării naționale, trebuie să adereze cercurile provinciale și să-și aleagă la rândul lor comitetele diriguitoare.

Fiecare comitet, stă în cea mai perfectă și indisolubilă și strânsă legătură cu centrul.

— Ori-ce semn, ori-ce mișcare, ori-ce acțiune, cât de neînsemnată a centrului, a acestui creier gânditor și factotum al organismului, sau mecanismului vieții lui, trebuie să găsească răsunet, repercutându-se ca și valurile unei ape, până la periferie, până în cea mai umilă și depărtată comună.

— Și, vice-versa. Ori-ce durere, ori-ce mahnire, sau lovitură cât de ușoară sau sguduitoare, să se transmită instantaneu prin firele nervoase ale organizației până în inima, până în cutele cele mai profunde ale sufletului ei!!!

Din acest întreg tot, să se degajeze acea unitate armonică care să facă să transpire integralmente cea mai perfectă comuniune, din toate actele ce fac obiectul manifestațiilor de ori-ce fel a acestei organizații.

Ori-ce ceartă, vrajbă, invidie sau ură; ori-ce patimă care s'ar putea înjgheba în duhul existenței acestui mecanism, și l-ar despica cu scopul de a-i deturna sau ucide ținta primordială, amuțescă aeeva!

— Istoria este martoră; Nici un popor nu și-a putut ajunge țelul sau idealul urmărit, când intriga a ros energia temeliei, doborând la pământ fundamentul constituției și ființării lui.

Și nici odată, izbânda nu a fost mai strălucită, decât, când totalitatea factorilor determinanți și hotărâtori, au lucrat de comună însuflețire, bravând toate piedicile ori-cât de spinoase și de insurmontabile ar fi fost ele.

De aceea, se impune ca *centru și periferie* (— provincia, orașul sau satul chiar cel mai depărtat), să se contopească *într'una*, din punctul de vedere al direcțiunii de dat și al unității acțiunii de urmat.

* * *

Este apoi nevoie, pentru aceasta, ca să se introducă de timpuriu așanumita *disciplină de partid*, soluțiilor și rezoluțiilor careia să se supună toți fără șovăire, ori-ce calitate sau condițiune socială ar avea individul.

Nu înțeleg prin „aceasta, nici adoptarea formulei: *magister dixit*, nici *sectarismul* primejdios și unilateral.

Înțeleg, disciplina aceea, ordinea severă și demnă care trebuie să ne conducă în ori-ce act al vieții noastre, în ori-ce mișcări cu caracter particular ori general.

Înțeleg, hotărârea energică care trebuie să succedă ori cărei discuțiuni anterioare, cât de largi, cât de ample, pentru elucidarea și rezolvarea unei probleme; dar odată ea luată, devine *cuvânt de ordine* pentru toți, fără nici o împotrivire, fără nici un gând de îndoială sau spirit de șicană din partea cuiva.

Neamul românesc din întunec acum iasă la lumină.

Incepe să respire aer deschis. Își șterge rețeaua întunericului ce-i împănginea vederea; — și se trezește din ametețitoarea letargie în care îl copleșise vitregia sorțită a unui vis urit; aruncându-și după trupu-i lîntoliul nemărginitelor dureri, cumplite și amare suferințe în care îl învăluise trecutul viforos!

Este redeșteptarea. . . .; este semnalul care cheamă poporul și neamul românesc la *lumina cea vie, la libertate, la viața cea adevărată!*

Astăzi, mai mult ca ori-când, suntem datori să contribuim cu toții și cu tot ce avem fie ca intelect, fie ca forță materială sau morală, pentru a ridică până la noi, *clasa poporului de jos, acea pătură număroasă și săracă*, în care rezidă de veacuri vioiciunea, energia de viață dătătoare, și nădejdea viitorului unui neam întreg.

Iată pentru-ce, se impune o organizație *politică solidă.* Alexandru Nicolau, adv.

La organizație. Scriitorul articolului „Organizația noastră de partid“ din numărul 6 al nostru ne cere publicarea următoarelor:

La articolul publicat în numărul 6 sub titlul „Organizația noastră de partid“, răspunde „Tribuna“. Dar prin acel articol nu se cerea un *astfel* de răspuns de la *redacție de ziare*. Dacă „Tribuna“ nu e *autorizată*, cum ne spune și nu-și putea lua asupra-și îndatorirea unui *astfel* de răspuns. Căci la urma urmelor și „Tribuna“ și celelalte gazete românești nu formează decât părți *deopotrivă* ale presei, ce sprijinesc partidul nostru național. Și — vorba „Tribunei“ — doar întru atât ne deosebim că cel mai iscusit, scrie mai bine.

Încolo, tot după indicările „Tribunei“ date în răspunsul din vorbă, ar fi ca *toate* gazetele noastre, ce sprijinesc partidul să fie *deopotrivă* informate în treburile partidului și *la același timp*.

Importanța acestui fapt credem e mai pe sus de orice discuție, chiar și numai din punct de vedere tactic.

Dar nu în jurul „autorizatorilor“ s'a dorit să se deschidă discuția prin articolul nostru.

Chestiunile atinse, pe care zice „Tribuna“ că bucuos le subserie — *acele* reclamă discuție așezată și binevoitoare. Căci cât pentru „autorizație“ pe asta nu „biroul“, ci masele poporului ce alimentează în sinul lor partidul național, acele o hotărâse, dacă ar fi trebuință să facă asta.

Dar așa credem — deocamdată — nu e nici o trebuință...

ȘCOALA.

Școlile grănițarești din țara Oltului.

Tot mai tare iese la iveală, cât de la loc era prevederea lui Șaguna, ca să predee toți în grija ocărmuirii bisericești școlile naționale-românești. Bunii naționaliști dela Zarand au cedat vrând-nevrând, și gimnaziul din Brad a devenit confesional ortodox român. Cei din fruntea școlilor grănițarești, indeosebi conducătorii reprezentanței dela Sibiu, au insistat să se susție ca-

racterul vechiu al acelor școale. Rezultatul este evident. Scutul mai puternic al bisericii nu le-a putut ocroti, și astfel au pierdut și pierd zilnic tot mai mult din caracterul lor românesc. O nouă metamorfoză amenință pe cele din comitatul Făgărașului.

Comisiunea administrativă a acelu comitat a emis la 8 Februarie a. e. un ordin, din care estragem următoarele:

1. „In scopul executării § 18 din art. de lege XXVII din 1907 și a § 40 din instrucția ministerială Nr. 76,000, constatăm, că limba de propunere din școlile primare comunale de pe teritoriul comitatului — *conform raportului inspectoratului reg. Nr. 848/905 și a consemnării alăturate la acel raport* — a fost înainte de intrarea în vigoare a legii Apponyane *pe lângă cea română și cea maghiară; deci declarăm de școale cu limba de propunere maghiară școlile din Viștea-de-jos, Copăcel, Lisa, Margineni, Berivoii mari, Ohaba, Tohanul vechiu, Scorei, Țințari, Vaidarecea și Voila*, cu acel adaos, că — pe lângă limba maghiară — este a se propune separat și limba română elevilor *dela cl. III în sus în câte 2 oare pe săptămână și pe baza leghendarului*. Inspectorul școlar să improtocoleze aceste școale ca școale cu limba de propunere maghiară“.

2. „In toate școlile înșirate este a se face instrucția pe temeiul planului ministerial, edat de ministrul cultelor cu ordinul prezidial Nr. 2202/905. Scaunele școlare să procure acest plan și instrucția dela el“.

3. „Învățătorii să studieze manuale maghiare, ce au de gând a le folosi în anul 1908/909 și consemnarea lor să o trimită inspectorului spre aprobare până la finea lui Mai. De sine se înțelege — continuă ordinul — că — în cadrele instrucțiunii maghiare — sunt a se explica elevilor în limba română acele noțiuni ale obiectului de învățat, a căror înțeles și cuvânt maghiar le sunt încă necunoscute, cu un cuvânt explicarea în limba maternă și propunerea în limba maghiară mai ales în cl. I și II să înainteze mână în mână“.

4. „Impărțirea oarelor și planul specificat sunt a se face și înainte inspectorului până la finea lui Iunie; eventual să adaptează cel publicat în „Neptanitik Lapja“ referințelor locale. Dela cl. III în sus se pune separat și limba română cu 2 oare pe săptăm. Planul amănunțit încă să-l facă învățătorii“.

5. „Protopretorii (marii pedagogi!) să controleze îndeplinirea acestor datorințe, și — intrucât ar observă întrelăsări — să facă arătare la inspectorat“.

Acest ordin, edat de o comisiune administrativă, în care se află mai mulți membri români, nu poate fi considerat de-o dispoziție, care executa § 18 din noua lege școlară. Iată de ce: Alinea a 2 din acel § zice: „In toate acele școale populare, în care limba statului este introdusă *ca singura limbă de propunere* (egyedüli tanítási nyelvül), aceasta stare nu se mai poate schimba“.

În numitele 11 școale însă niciodată n'a fost introdusă de cătră susținătorii școlilor „*singura limbă maghiară ca limbă de propunere*“; din contra însuș ordinul comisiunii administrative „constată“ cu toată autoritatea sa, că „*afară de limba română a fost și cea maghiară*“ limbă de propunere, deci nu cea maghiară *singură*, cum cere chiar și legea lui Apponyi; deci pe acest § nu se poate baza acel ordin. Iară § 40 din „instrucțiunea ministerială Nr. 76,000—907“, care încă nu-i lege, ci numai ordin, sună așa: „După ce în sensul § 18 art. d. l. XXVII—907 în acele școale, în cari la intrarea în vigoare a legii limba de propunere a fost cea maghiară, altă limbă de propunere nu se mai poate designa, — comisiunea administrativă va conserie prin inspectorul regesc, aceste școale, și pe baza cărții principale va supraveghia ca *starea actuală să se mențină*“.

În cele 11 școale, foste grănițarești și declarate de comunale, nici când n'a fost numai limba maghiară limbă de propunere, ci „pe lângă limba română și cea maghiară“; deci „*starea actuală*“ cerută chiar și de instrucție nu poate fi cea decretată de comisiunea administrativă dela Făgăraș.

În urmare paragrafi citati nu pot îndreptăți ordinul de mai sus, lipsind limba română de dreptul ei de a fi și pe viitor limbă de propunere.

În fine observăm, că — după legile țării — și între marginile cuprinse în acelea, — limba de propunere o statoresc susținătorii școlii respective, desigur prin o hotărâre adusă în mod legal de corporațiunea competentă. Aceste hotărâri trebuie deci să fie urmate în această privință, iară nu simplaminte „un raport al inspectorului școlar și consemnarea alăturată la el“, pe care își bazează comisiunea administrativă ordinul său, ce taie atât de adânc în viața acelor școale, întemeiate din sudoarea acelor ce și-au vărsat sângele și și-au oferit viața pentru patrie și tron.

Atragem deci luarea aminte a comunelor și a reprezentanței centrale a acestor școale, asupra acestor dispoziții. Oltul.

ECONOMIE.

Politica meseriașe în Ardeal.

Cu acest titlu „Lupta“ din Budapesta a publicat doi articoli din condeiul d-lui Dr. M. T. Mihaiu, pe care „Revista Econ.“ din Sibiu îi numește remarcabili, în numărul mai nou, când publică o spicuire a articolorum din chestiune.

Pe cât de mult apreciem și noi vederile largi și bogăția de cunoștințe economice și sociale ale d-lui Dr. Mihaiu, nouă ni-se pare că *împrejurările date* nu justifică pesimizmul d-sale în legătură cu politica meseriașe în Ardeal.

Dacă materia din chestiune era tratată cu privire la economia Olandei ori a Franței ori chiar și a Germaniei — avea îndreptățire desigur mai mare decât cu privire la stările *speciale din Ardeal*. Și marele economist Brentano când a făcut nimerita lui asemănare între clasa meseriașilor și spațiul de 12 degete, desigur a văzut mulțimea fabricilor, ce lucrează în apus cu zeci și sutele de mii.

La noi în Ardeal însă clasa fabricanților până azi e atât de neînsemnată încât nici pe departe nu poate înlocui clasa meseriașilor. Și noi credem că cel puțin o întreagă generație se va mai strecură pânăcând și în Ardealul nostru va sosi momentul, când clasa fabricanților va împedecă în existență clasa meseriașilor.

Ținând seamă de relațiile *noastre* de traiu din Ardeal, cu orașelele noastre prea mici pentru activități de fabrici mari, cu satele noastre prea puține trebuințe, cu viața noastră economică destul de sărăcăcioasă în manifestările ei, noi credem că nu e „rătăcire mare — părerea celor mai mulți jurnaliști și politicieni dela noi, de a crea clasa meseriașilor cu orice preț“ — după cum afirmă d-l Dr. Mihaiu.

Subscriem și noi că în statele *industriale* ori cu o industrie mare și puternică, clasa micilor meseriași e tot mai mult înlocuită cu clasa puternicilor fabricanți.

În o țară agricolă dar cu deosebire în Ardealul nostru, care și ca viață economică prezintă o specialitate, credem că e riscat să se afirme că clasa meseriașilor nu mai are îndreptățire.

Dacă *adevărurile și principiile* economice și sociale, scoase la iveală de marii cugetători trebuie să stângenească munca și nizuințele economice și sociale de azi, noi credem că în amănunte, în *arangerile locale* trebuie să se țină seamă și de stările date, de împrejurările faptice, care

din un loc în altul variază foarte mult, tocmai în politica economică. Noi credem de pildă că ar fi cel puțin o lipsă de orientare când vre-un economist din Ungaria, cea lipsită de industria mare, ar agită pentru o politică colonială, în afară de hotărârile țării.

Cu toate că Anglia fără colonii n'ar putea să existe. Ce se potrivește însă în o țară nu e întotdeauna potrivit și în altă țară.

Că meseriile nu mai au teren prielnic în Olanda ori în Anglia, unde mulțimea fabricilor le nimicește, admitem.

Dar că în Ardealul nostru, e o rătăcire să agiți pentru meserii, nu putem găsi motive, care ar dovedi această pretinsă rătăcire.

În Ardeal, noi trăim în împrejurări excepționale, cu trebuințe puține și lipsite de o regulată continuitate. Vieța economică din Ardeal e foarte săracă în manifestații. Aici nu întâlnim nici orașe mari, cu circulații bogate, nici sate cu moșieri mari, cu trebuințe prea multe. În afară de patru orașe: Cluj, Brașov, M.-Vásárhely și Sibiu, în tot Ardealul nu găsești 25,000 locuitori la un loc. Vieța în celelalte orașele e aproape egală cu vieța sătească, cu trebuințele ei puține și prea slab variate.

În astfel de condiții, credința noastră e că vor mai trece cel puțin 6—7 decenii până când și în Ardealul nostru va fi îndreptățită numirea de „mare rătăcire“, ce d-l Dr. Mihaiu o dă azi nizuințelor de a se crea și la noi clasa meseriașilor.

Până atunci însă, credem că e potrivită nizuința de a da cel puțin unei generații din foloasele ce se mai pot ajunge și azi prin meserii, aici în Ardeal.

Oricât e de mare în Apusul mai înaintat evoluția economică, ce s'a întemeiat de bresle pe ruinele feudalizmului în urma mijloacelor de comunicație și de credit, ce stau azi la dispoziția marelui industriei, a fost fatal ca tocmai Ardealul să rămână departe de aceste evoluții, și asta în urma situației sale geografice, sociale și economice, aproape excepțională. În Ardeal până acum aproape nu se poate vorbi de o vieță de fabrică. Și cifrele statistice ne dovedesc că în Ardeal meseriile încă au destul teren.

Din datele aceste ne convingem, că în ciclul ultim de 10 ani (dela 1890—1900) meseriașii în loc să fie înlocuiți de fabrici, s'au înmulțit destul de cu spor.

În țara întreagă, la 1890 erau 854,822 meseriași; acest număr la 1900 s'a urcat la 1.077,226.

Față de aceasta în întreagă Ungaria și Croația și Slavonia la 1900 au fost numai 2261 întreprinderi industriale care lucrează cu peste 20 ajutoare. Din aceste 210 au fost așa întreprinderi că aveau angajați peste 200 și din aceste apoi 29 au fost cu peste 1000 ajutoare (calfe, lucrători, funcționari).

Din numărul întreprinderilor cu peste 20 aplicați, pe care le socotim drept fabrici, deși de fapt nu sunt toate fabrici ci sunt meseriași mai puternici — în Ardealul nostru abia revin 185. În 15 comitate, cu o populație de aproape 2 milioane 500 mii — având numai 185 întreprinderi industriale, care lucrează în stil de fabrică, cu peste 20 angajați — abia credem că se poate afirma că vieța de fabrică a scos, a strâns la părete pe meseriași, cărora nu le mai găsești îndreptățire, de a fi înmulțiți!

Ca să fim însă și mai lămuriti, lăsăm să urmeze un scurt tablou statistic despre fabricile și meseriașii independenți din Ardeal, după comitate. La „fabrici“ am luat pe toate acele întreprinderi, cari lucrează cu mai mult de 20 calfe resp. angajați, deși cum am zis nu toate aceste întreprinderi sunt fabrici. La meseriași n'am luat nici pe lucrătorii de fabrici, nici pe calfe, nici pe cei din familiile meseriașilor.

În numărul din tabelă se găsesc singur numai meseriașii independenți, ce-și au pregătirea lor

specială și își au lucrătoarele lor cu calfe ori fără calfe. Se înțelege până la numărul de 20 a calfelor.

Comitatul	Locuitorii	Din aceia Români	Meseriași independenți	Fabrici resp. întrepr. cu peste 20 angajați
Alba-inferioară	212,352	166,099	2589	9
Bistrița-Năsăud	119,014	82,256	1791	14
Brașov	95,565	33,886	2664	27
Cojocna (Cluj)	253,656	146,268	3660	35
Ciuc	128,382	15,936	1741	7
Făgăraș	92,801	83,445	1100	1
Hunedoara	303,838	257,013	3169	25
Murăș-Turda	197,618	67,402	3279	13
Sibiu	166,188	108,413	3626	22
Solnoc-Dobâca	237,134	180,309	2550	6
Târnava-mare	145,138	61,779	2429	12
Târnava-mică	109,197	55,276	953	1
Turda Ardeș	160,579	116,833	1894	4
Treiscaune	137,261	19,439	2949	6
Udvarhely	118,275	2,928	1733	3

Total 2.476,998 locuitori dintre cari români 1.397,262 (aproape jumătate din întreaga populația românească din țara întreagă!) Numărul total al meseriașilor independenți e de 36,127, față de care întreprinderile cu peste 20 angajați, de le-om înșiră pe toate între fabrici și atunci abia avem 185. Dintre aceste aproape jumătate sunt în cele 4 orașe amintite (Cluj, Brașov, Sibiu și M.-Vásárhely). O bună parte sunt apoi întreprinderi de industria de lemn și de mine — așa că pentru industria la care trebuiesc pregătiri de meseriaș, în afară de cele 4 orașe în întreg Ardealul abia întâlnim 10—15 fabrici.

Acest număr însă e așa de neînsemnat, încât nu dă nici un fel de îndreptățire să vedem sfârșitul clasei de meseriași.

Și apoi ori-cât de superioare ar fi teoriile sociale și economice pe care se razimă d-l Dr. Mihaiu în articolele d-sale de care ne ocupăm, noi credem că repartitia muncii economice a poporului nostru și în cazul dat a părții ce locuiește în Ardeal (de altfel nu știm de ce a fost luat de d-l Dr. Mihaiu numai Ardealul, când discută pentru întreg neamul românesc!) — nu se poate face decât numai ținând seamă de împrejurările fuptice.

Statistica nu confirmă spusele d-lui Dr. Mihaiu. Precum am văzut atât în Țară cât și special în Ardeal numărul meseriașilor în loc să scadă, crește. Și fabricile nici raportul ăsta de creștere nu-l susțin, decum să scoată pe meseriași din rentabilitatea ocupației lor.

În Ardeal meseriașii își au și își vor avea multă vreme rostul lor și noi credem că concluzia d-lui Dr. Mihaiu de a nu indemnă la îmbrățișarea meseriilor nu e justificată.

Starea numerică a meseriașilor de azi cel puțin nu sprijinește concluziile d-lui Dr. Mihaiu. (Continuăm).

V. C. Osvadă.

CORESPONDENȚE.

Preoții și școlile noastre confesionale din tractul Treiscaune.

Citesc în „Tribuna“ dela 9 Febr. a. c. un articol referitor la starea școlilor noastre din Treiscaune. Cele scrise — cu durere constat, că sunt adevărate. Nu trebuie să pierdem însă nădejdea, că și prin părțile acelea s'ar putea lucra mai mult, dacă unii preoți s'ar devota mai mult interesului obștesc. Iată pentru ce. După datele și informațiile culese protopopul tractual și-a dat toată osteneala să aducă școlile din tractul său în bună rânduială. Azi nu mai e nici o școală excepțională ca necorăspunzătoare în tot tractul și toți învățătorii sunt definitivi — deci deplin calificați. Despre care tract s'ar putea să se mai spună același lucru?

Trebuie să ne cuprindă deci mirarea dacă în un tract așa de bine rânduit, nu se pot susține decât vre-o trei școli, după „Tribuna“.

Am luat în mână șematismul anexat la călindarul arhidiecezan și am găsit acolo comune ca Intorsura-Buzăului, păstorită de părintele G.

Negoiescu, cu frumoasa sumă rotundă de 2360 de suflete și în alte izvoare trecută cu suma de circa 500 copii de școală! Comuna e curat românească și locuitorii nu cunosc altă limbă decât cea română. Vadă și judece ori cine, dacă e lucru curat la mijloc și dacă părintele Negoiescu poate fi scuzat în vre-un chip, că nu se poate susține școala confesională din comuna păstorită de D-sa!

Apoi în comuna părintelui I. Dima, Sita-Buzăului, cu 1723 de suflete, care e pricina, că nu se poate susține școala? Fiindcă e vecin cu părintele Negoiescu? Dar celălalt părinte vecin, D. Coman, din Vama-Buzăului cu 1693 de suflete păstorite, a făcut contract cu ceilalți? Nu mai vorbesc de Dobârlău, unde păstorește părintele I. Olteanu 1055 de suflete, nici de Covasna — renumita localitate balneară — cu 1000 de suflete sau de Marcoș, unde e cea mai frumoasă școală din tract și costă zeci de mii de coroane. M'am referit numai la comunele compacte. Ce altă concluzie se poate scoate din cele de mai sus decât, că preoții numiți nu arată nici un interes și nici o recunoștință față de poporul ce-i susține cu mari sacrificii bănești, așa că unii din ei fac azi pe boerii! Cu ce se pot scuză acești apostoli ai datoriei, când comuna Mărtănuș care abia numără 440 de suflete — zi patru sute patru zeci — cu un preot bătrân, are o școală nouă de toată frumusețea și oamenii s'au declarat gata s'o susțină!!

Ce zic la asta păstorii comunelor de mai sus cu miile de păstoriti? Să răspundă dacă le dă mâna! Astfel de stări ca cele mai susamintite trebuiesc îndreptate și astfel de preoți peste tot trași la răspundere de cei în drept. n.

O șezătoare literară în Cluj.

Tinerimea universitară română din Cluj a aranjat în cursul anului mai multe conferințe literare.

Scopul lor a fost ca deoparte să se caute distracții folositoare prin exerciții literare, și să concentreze pe fruntașii români de acolo, iar de altă parte ca din venitul ce va realiza să procure cărți, reviste, ziare și instrumente muzicale.

Din scopurile propuse abia a ajuns unul, adică creșterea proprie, căci fruntașii din Cluj, cu puține excepțiuni, nu s'au arătat pe acolo și drept urmare nici partea materială nu a adus rezultatele dorite.

Sâmbătă la 22 Februarie s'a ținut conferința literară din urmă.

Prezidentul societății de lectură, domnul Liviu I. Dan, a deschis conferința prin un cuvânt cald și bine întocmit și a salutat pe oaspeții prezenți, mulțumind pentru atenția ce se dă tinerimii în nobila ei misiune de a se valida și pe terenul vieții culturale, apoi a dat cuvântul d-șoarei Eleonora Lemény, studentă universitară la facultatea filozofică de acolo.

D-șoara Lemény a vorbit despre „Faust“ al lui Goethe, tradus și în limba română de Ion Gorun.

Stilul ușor și eleganța predării cu care a străbătut d-șoara Lemény în scrierile lui Goethe și în special în „Faust“ a fost de o adevărată elevație sufletească și am dori mult, ca să fie publicat acest studiu lucrat cu atâta cunoștință de cauză și instructiv pentru tinerime și pentru lumea cultă care n'a avut ocazie să cunoască bogățiile literaturii germane și operele de valoare perpetuă a lui Goethe.

Disertanta a fost răsplătită prin aplauze și felicitări din toate părțile pentru priceperea și felul cu care a întocmit lucrarea sa.

Tot așa de frumos și temeinic a vorbit studentul Sânjoan despre Românii din Bucovina, despre desnaționalizarea noastră în patria de odinioară a lui Ștefan cel Mare, despre rolul unic al aristocrației, despre statistica acestei țărișoare

din care a scos la iveală cele mai negre pagini ale desnaționalizării noastre, prin funcționari și prin organele statului.

Domnii *Olaru* și *Brătean* au cântat solo poezii naționale, iar domnul *Gelner* a declamat „*Clăcașii*“ de Goga, cu o vervă de artist neîntrecut.

Dintre publicul prezent am remarcat pe membrii direcțiunii „*Vatra*“ în frunte cu prezidentul acestui institut asesorul Nicolae Ivan, doamnele *Ranta*, *Morariu*, *Pușcariu*, *Baldi*, pe căpitanul *Popa* și preotul *Florian*.

Au lipsit cu desăvârșire o seamă de oameni cari duceau rol fruntaș odinioară.

Neexplicabil rămâne, cum se poate, că unii din inteligența română din centru să întimpine cu atâta răceală nizuintele noșle ale tinerimei de acolo? Cum se face de casina română odinioară cercetată de toți Românii, azi trage de moarte din lipsa totală de sprigin a celor ce ar trebui să o mențină, ca pe o instituție folositoare mai ales pentru tinerime, care n'are alt local de întâlnire unde să cetească și să schimbe o vorbă înțeleaptă cu bătrânii — conducători, și cum să face, că chiar aceia, cari țineau odinioară să aibă un rol conducător în afacerile publice, azi au pus în cui toate principiile ce le au profesat în scris și în intruniri publice?

Cei mai mulți află explicare în faptul că oamenii și-au ajuns scopul...

Și dacă e așa — atunci ne-am înțeles — numai cât — cuvântul din urmă îl are societatea română — care va cere socoteală la vremea sa.

X.

Scrisori către țărani.

XX.

Bade Șofroane!

Când ți-am scris scrisoarea trecută, sufletul meu eră inecat într'un val de venin încât am dat drumul penitei s'astearnă pe hârtie tot amarul în care mi-se zbătea inima.

Numai când te gândești la aceea ce ar trebui să fie *cinstea* și la câte fapte murdare se petrec în numele ei sau în dosul ei, sufletul începe a se zbate în alvia-i strămtă și neputincioasă.

Cinstea presupune a fi drept, a fi nepătat, a fi curat la suflet, a avea gânduri bune, a fi îndatoritor, a fi milos față de aproapele tău, a ierta celui greșit, a nu fi răzbunător, a nu cășuna rău inimii, și mai presus de toate a fi un om cu greutate la vorbă, a te ține de aceea ce te-ai legat.

Cinstea cere o inimă deschisă, bună și nefățarnică, ea cere ca omul să nu fie hrăpăreț, să nu dorească bunul altuia, să nu caute a-și zidi idoli de aur după sudoarea celui lipit pământului.

Cinstea cere — multe; dar cât de puțin se face pentru ea!... Cu mult mai puțin decât se face în contra ei, căci ea a rămas numai o haină în dosul căreia patima-și joacă mendrele.

Un alt simț urit mai stăpânește pe om, și acela-i *dușmănia*.

În felul nostru de traiu, și după bunătățile celui de sus, este în lumea asta atâta mană, din care ne-am putea îndestula cu toții. Totuș omul nu-i împăcat cu cât are, totuș el se frământă și zdrobește tot ce-i stă în cale pentru a avea mai mult. Patima lăcomiei îl face să lapede tot ce-ar trebui să fie omenească în el, numai s'ajungă cândva la comori multe, numai să se vadă inecat în aur.

Nu mai trăiește astăzi simțul de prietinie adevărată, simțul de dragoste nefățărită, decât doar' pe buzele omului...

Sub cuvântul de „dragă“ și acel de „prietine“ se ascunde de multeori cel mai negru gând, sub vorba dulce a prefăcătoriei curge un venin care-ți otrăvește sufletul.

Cine oare n'a fost în viața lui înșelat prin cuvintele dulci ale prietiniei, cine n'a simțit amarul desamăgirii, văzându-se înșelat de acei, pe cari

și-i credea de cei mai apropiați prietini, cine nu s'a văzut vândut de acei, cărora le-a descoperit inima?...

Pilduirile evanghelice propagă și acum cuvântul păcei și al dragostei de-apropelui, slova ei samănă și acum curățenia sufletului, totuș asta nu împiedecă pe om de a lovi cu cuțitul în semenul său, totuș o clipă de mânie îți inarmează brațul și te face să lovești în acei cari oarecândva ți-au făcut bine.

Intrucât dar avem noi dreptul a ne numi oameni, când inima noastră se scaldă în cele mai urite porniri?...

A fi om, se presupune a avea o fire deosebită de ceea a fiarelor, se presupune a avea un simț de milă, o judecată deschisă asupra faptei bune și rele, a avea o minte limpede prin care să se ceară răul și binele. Dar, neavând aceste însușiri *omenești* pierdem dreptul de-a fi oameni.

Și, vai, cine oare ar putea jură, cu mâna pe inimă, că n'a simțit vre-odată în viața lui simțul răsvăririi, al dușmăniei, al oarbei dorințe de răzbunare?!

Oameni cu carte, învățați mari, au căutat să omoare simțul urit al dușmăniei. Legile orânduite de oameni pedepsesc greu dușmănia și răzbunarea. Cuvântul evangheliei afurisește pe omul care-și răzbună pe deaproapele, pe semenul său, — și totuș furia răzbunării bântuie sufletele omenești, totuș ura și dușmănia încătușază în noi cele mai bune simțiri, ne pune în rând cu fiarele.

Luptele omenești, războaiele dintre popoare, revoluțiile, fără să mai pomenim de dușmăniile mărunte dintre oamenii singuratici, arată în destul, cât de neputincioase sunt măsurile luate de societatea omenească contra acestei boale arată în destul clocotul înspăimântător al zavistiei care cășunează inima omenească.

Puțini sunt, bade Șofroane, cari, în zăpăceala lumii de astăzi uită durerile lor, uită că azi a mâncat cam slab și mâne n'o să aibă nici pe atâta, — și cu gândul aleargă la suferințele celor mulți, la suferințele acelor cari rabdă, nu pentru că vreau să rabde, nu pentru că-și închină toate bunătățile lumii, suferinței celor mulți — dar pentru că n'au ce mânca, pentru că soarta, — cum le place a zice, — a fost mașteră cu ei.

Acești puțini sunt firile alese, aceștia zi cu zi zmulg din inima lor scânteii de răsvărire, când văd cum cinstea trăiește flămândă, iar desfrăul minciuna și destrăbălarea, stau la masa verde și benchetuesc.

Acești puțini gânditori, — suflete mari, suflete simțitoare, — în loc să se ia după valul nebuloz al patimei, în loc să-și vândă mintea pe cumpănă după prețul pieții, își târăie viața fără mult zgomot, de multeori răbdând foame, și, cu *ochii lor ageri* văd totul, *cu mintea lor limpede* judecă totul, iar *cu inima lor bună și simțitoare*, plâng durerea tuturor.

Tot omul are vr'un năcaz, tot omul dă de clipe amare în viața lui, dar ele trec și amarul lor îl șterg clipele de fericire, cari îl fac să uite tot ce-a suferit.

Acela însă, care cuprinde în inima sa suferința tuturor, acela de sigur că e ursit să moară plângând și suferind; pentru că din ce pătrunzi mai adânc cu judecata, în frământarea lumii de astăzi, din ce întrevezi minciuna convențională a zbuciumărilor, a cocotărilor neputincioase.

Nu dar ciobanul dela oi este nefericit, dacă l-a ajuns vr'un viscol în creierul munților, căci suferința lui e trecătoare... Dă D-zeu mâine cersenin. Dar nefericit este acela, care cu inima lui simte furtuna omenească, care se rănește de toate înghimpările nedreptății, căci pentru acela nu mai răsare soare, inima lui fiind învăluită într'un sloiu de ghiață. Numai acela știe „plânsul tuturor“.

De sigur, că d-ta stai să crezi c'am nebunit. Că nu mai cunoști nici limba, nici liniștea blândă a celorlalte scrisori în cele ce ți-le toroiesc acum! Cred și eu!...

Dar dacă ai ști cât de mult se zbate bătă-mi inimă în ciasurile acestea, mi-ai ierta bucurios depărtarea mea dela scrisul nevinovat al vorbei noastre domoale, blânde și cu temeiu.

Ce vrei, și d-ta!... Ii vorba aci de *cinste* și de *răzbunare*, ba vrei să ști ceva și despre *minciună* și *desfrău*, ba despre *fățărnice* și *hoție*!... Apoi dragul meu, astea sunt lucruri atât de adânc tăietoare în inima unui om simțitor, încât numai gândind la ele își pierde omul cumpătul.

Rugăciunea, pe care o zice creștinul dimineața, la ameaza și seara, este Tatăl nostru. În acest sfânt Tatăl nostru, se zice, la un loc „și ne iartă nouă greșițele noastre, precum iertăm și noi greșiților noștri“.

Bună e rugăciunea aceasta, căci, pentru cine o înțelege, ea este calea pe care trebuie să meargă omul în viață. Dar fi vorba că nu mintim noi pe D-zeu, când spunem un lucru, pe care nu-l-am făcut, pe care, mulți, nici nu-l pot face?...

Cum va putea lua în seamă Tatăl ceresc rugăciunea noastră când noi spunem prin ea o minciună? Cum se va îndură Tatăl ceresc de noi, când noi nu ne îndurăm de semenul nostru?... De ce dar, cerem milă dela cel prea înalt, când noi n'avem milă de fratele nostru greșit?... Oare, după toată judecata, nu se cade ca să pățăști tu, omul, aceea ce dorești altuia, oare ești tu, omul, mai mult în fața firii dumnezeiești, decât este potrivnicul tău, semenul tău?...

Nu!...

Păcatele noastre sunt mai multe ca nisipul mării! Zi cu zi făptuim, cu voie și fără voie, mulțime de păcate!... Cum oare putem cere noi semenului nostru, să nu facă aceea, ce facem noi zilnic?... Cum cerem noi D-zeului *dreptății* „să ne ierte nouă păcatele“, pe cari noi nu le putem ierta semenului nostru?... Nu este asta oare o minciună îndreptată celui Prea înalt, cunoscându-ne inima mârșavă și plină de patimi omenești?...

Ba da!...

„Fiți drepti, cum Tatăl nostru din ceruri este“, — zice Scriptura.

Judecând bine vorbele acestea, bade Șofroane, și roscolindu-ți inima, nu-ți va fi greu să-ți croiești calea inimei în lumea aceasta trecătoare. Căci degeaba se frământă învățații. *Mai multă hrană, câtă dă Sf. Scriptură omului, nu poate, până acuma, da nici o știință în lume.*

Să fim drepti, după cum Tatăl nostru din ceruri este, asta-i învățătura cea mai cuminte ce-o avem din Sf. Evanghelie și din pătâniile vieții. Să fim iertători, după cum noi zilnic cerem iertare Tatălui ceresc, asta-i legea bună, pe care o cere dreptatea dumnezeiască. Să facem să domnească în inima noastră împărăția Fiului lui D-zeu, dacă vrem să trăim în pace pe pământ.

Până când n'om face astfel, n'o să ne putem numi oameni, așa, după cum D-zeu a voit să fim!

Fii deci drept, bade Șofroane, increde-te milei d-zeești, dar în acelaș timp cercetează-ți faptele, ca nu cumva să cerșești o îndurare de sus, pe care d-ta n'ai pute-o da pe pământ.

Și se va dovedi peste veacuri: că nu omul va stăpâni pe D-zeu și D-zeu va stăpâni pe om, pentru că nu poate viermele roade oțelul și nici oțelul nu poate sta împotriva focului. Este cineva care supune orice țarie!

Din ce ne rabdă deci D-zeu mai mult, din ce să ne temem de mânia lui.

Așa trebuie să credem noi!... Alții creadă cum or vrea!...

Așa să crezi și d-ta, bade Șofroane, căci numai în credința aceasta a fost scăparea noastră, numai ea ne-a trecut, până în ziua de astăzi, peste toate prăpăștiile, și tot ea ne va trece și pe mai departe. Cine crede altfel, ăla-i un om pierdut, pentru care nu se va găsi mângăiere sufletească pe lumea asta.

Așa să crezi — și D-zeu nu te va lăsa.

Delasântioana.

ROMÂNIA.

In parlamentul țării românești, se continuă cu mult zel, votarea proiectelor cari fac obiectul manifestului regal din Martie 1907. Două legi de mare importanță s'au votat deja: *Legea învoielilor agricole și legea judecătorilor de școale* au fost deja votate de ambele corpuri legiuitoare. Actualmente sunt 2 depuse la cameră: *Casa rurală și monopolul cârciumelor*; iar la Senat s'a depus de d-l Ionel Bratianu, ministru de interne, *reforma administrativă*.

Importanța proiectelor în discuțiune acum, nimeni nu o mai discută, nici liberali, nici conservatori. Toți sunt de acord că trebuie să se facă ceva; că, trebuie să se dea ceva. In cameră spune d-l Take Ionescu, e incontestabil că proiectul de lege al casei rurale, e o lucrare studiată în jurul căreia se poate face discuție, deși la 1897, conservatorii au combătut un asemenea proiect de lege. Casa rurală, are de obiect a cumpără pământ, moșiile proprietarilor ce doresc să se desfacă de ele și să le vândă la rândul ei în loturi la țărani; va face pe lângă aceasta și pe intermediatoarea între proprietari și țărani spre a înlezni acestora cumpărarea, creditând în ambele cazuri pe țărani. Prin lege se introduce principiul indivizibilității loturilor de 5 hectare prin moștenire; și se dau loturi tuturor acelor cari n'au pământ dar au o garanție de pricepere. Loturile variază în întindere dela 5 hectare până la 150 hect.; așa că cei cari mai au ceva pământ și doresc a-și mări patrimoniul lor mai pot cumpără dela Casa rurală până la maximum de 150 hect., întemeindu-se și sporindu-se cu modul acesta și *mica proprietate* și proprietatea mijlocie.

Casa rurală nu este o instituțiune pură de stat numai; ci, una mixtă și de stat și particulară în proporție de 5 milioane fiecare, fiind administrată de un consiliu sub supraveghierea statului. Această Casă, va mai înlezni bani tovarășilor sătești cari vor să ia moși în arândă. Credem că eră și timpul pentru asta. Destul, un amar de ani, au exploatat străinii, și toate lipitorile Fanarului în special, cari venind în țară cu o păreche de pantaloni pe băț, insinuându-se prin mijloace necinstite, au plecat bogăți. Pe când țăranul a rămas tot iobag, nici la român măcar, ci tot la străin, care i-a supt până și măduva din oase, lăsându-l nenorocit complet, sărac în țară bogată!! Această Casă, va fi curat națională, și acțiunile ei nominale vor fi vândute *numai la români*. Iată o operă națională de o capitală importanță asupra căreia vom reveni.

Se zice, că guvernul va depune cât de curând pe biroul Senatului proiectul de lege asupra reorganizării administrative, prevăzută și aceasta în manifestul regal dela Martie 1907.

Și se spune, că cea mai importantă din modificările cari s'ar fi adus acum în urma proiectului în ceștiune ar fi, crearea unui nou *tip de comună*, adică a comunei care nu-i nici urbană, nici rurală, și care se va numi suburbană. Se numesc suburbane, acele comune cari se află în jurul capitalei și a capitalelor de județ. Ele vor avea regulamente de edilitate ca și orașele, de igienă și poliție precum și organe de control, comune cu orașul în apropierea căruia se află. Se pot face suburbane, numai cu aprobarea ministrului de interne.

Așteptăm cu un viu interes, depunerea proiectului pe biroul Camerelor, precum și expunerea lui pe motive spre a reveni și a face comentariile noastre în aceste cronici.

La ordinea zilei „în țară“ mai sunt 2 evenimente: *agitația cârciumarilor* cari se cred nedreptățiți prin legea monopolului cârciumelor, deja votată de Senat. Și, fixarea izlazurilor comunale și a pretului lor, de către consiliul superior agricol. De acestea ne vom ocupa în numărul viitor.

ȘTIRI.

Avis. Rugăm pe abonați să binevoiască a-și achita în cel mai scurt timp prețul abonamentului. Însemnatele îmbunătățiri ce am adus și aducem revistei sunt împreunate cu mari greutăți materiale. Rugăm îndeosebi pe restanțierii din anul trecut să grăbească cu trimiterea restului sau să ne avizeze dacă nu vor să mai aboneze revista.

Adm. rev. „Țara noastră“.

Din parlament. Zilele aceste s'a pus la ordinea zilei proiectul de lege pentru revizuirea regulamentului intern al camerei. Prezidentul consiliului d-l Wekerle a retras toate proiectele pentru a ajungă în dezbateri mult așteptatul proiect de revizuire. In fața acestei situații toate elementele nemulțămite se pregătesc de luptă. Opoziția o formează cei câțiva disidenți cari au și pornit lupta în frunte cu Lengyel Zoltán și Mezöfi. După aceștia vor veni la rând deputații noștri a căror muncă grea s'ar putea ușura numai prin sprijinul Croaților.

Casa rurală în România. Proiectul casei rurale a fost luat în considerare de cameră cu 98 bile albe, fiind și 1 neagră. Din prilejul discuției care a premers s'au pronunțat mai multe discursuri de cătră unii fruntași ai parlamentului român. S'a remarcat îndeosebi distinsul deputat al Iașului d-l C. Stere care într'un strălucit discurs a relevat importanța proiectului de lege. Regretăm că nu putem da mai pe larg discursul distinsului cugetător cunosător temeinic al chestiunii agrare și unul dintre cei mai sinceri prieteni ai țărănimii.

Nouă revistă. Zilele aceste a apărut revista săptămânală mult anunțată: „Familia Română“ din Budapesta. Din materialul numărului prim deslușim că noua revistă intră în tradițiile răposatei „Familii“ dela Oradea imprumutând și calitățile și defectele acesteia. Aceiaș lipsă de informație literară și mai ales lipsă de program literar. Din materialul variat remarcăm frumoasa schiță a D-lui Slavici: „O zi din viața prințului Carol“. „Familia română“ are și rubrici pentru modă, logodne, cununii și mai multe ilustrații. — Prețul e pe an 10 cor. Red. și Adm. Budapesta II. Csáky u. 23. Așteptăm numerii viitori ca să putem spune mai mult.

Nu mai putem cânta. Tot mai frumos se desfășură comedia. Acum s'a isprăvit, se vede și cu cântatul. Zilele trecute s'a dat un bal în Blaj, la care s'a cântat în pauză „Deșteaptă-te române“. Pentru această crimă d-l Ioan Maior a fost citat la judecătorul de instrucție să deie seamă. De sigur și dansul și toată societatea blăjană va fi dusă direct la pușcărie. In curând va veni la rând „Tatăl nostru“.

„Vieța Românească“, numărul I a apărut cu un material bogat, având un cuprins care trece peste 150 de pagini. In acest număr se publică poezii de A. Vlahuță, G. Coșbuc și Octavian Goga. Nuvele ne dau M. Sadoveanu și I. Bart; poetul St. O. Iosif publică sfârșitul traducerii din „Tannhäuser“. D-l C. Stere continuă publicarea studiului: Social-democratism sau poporanism. Tot în acest număr cunoscutul prieten al țărănilor dă un documentat studiu de lămurire și îndrumare: Mizeria țărănimii și repartizarea proprietății. Se mai dau cronici, recenzii și mai multe articole.

Nouă haină pentru ideia de stat. O revistă juridică din Budapesta publică știrea că ministrul de justiție ar avea de gând să prescrie judecătorilor o uniformă de serviciu care să exprime „caracterul maghiar“ al acestor slujbe. Desigur vor fi cisme și pintenii etc.. Frumoasă idee.

Un „doctor mirabilis“. In Nr. 16 al „Telegrafului Român“ d-l N. Iosif învățător în Aciliu, dă o lecție meritată profesorului dela Caransebeș Dr. N. Regman-Păunaș, care s'a obicinuit să vorbească, și mai ales să scrie, totdeauna „la pătratul gândirii“...

Iată d.p. ce a spus acest păunaș într'o conferință a sa: „In laboratorul lui Wundt din Lipsca lucrând (? adică eu Dr. N. R. Păunaș) în primăvara trecută, am făcut observarea, că la o celulă bătrână substanța, care nu se colorează, eră înlocuită cu o materie grăsoasă; deloc am

atras atențiunea măiestrului Wundt asupra observațiunii mele, iar el ocupându-se mai îndelungat cu experimente de felul acesta a formulat *mai în urmă* teoria „*evoluțiunii celulelor nervoase*“...

Așa dar *mai întâi*: d-l Nicolae Regman-Păunaș și *mai în urmă* d-l Wundt...

Stăm bine de tot! Români din împărăția lui Burdea, bucurați-vă și vă veseliți, că destinul s'a milostovit a trimite vouă pe acest inventator, pe acest luceafăr mult așteptat, pe acest tinăr *doctor mirabilis*, care e în stare să întunece până și „*Fama Lipscei*“...

O distincție. Ziarele din Germania publică următoarea știre: Împăratul Wilhelm a numit sublocotenent în regimentul 2 al gardei de dragoni pe tinărul Carp, absolvent al școlii militare. Acesta e cel dintâiu caz, când împăratul Wilhelm numește ofițer de gardă un om fără titlu nobilitar. Acest caz e cu atât mai important — scriu ziarele germane — fiindcă tinărul sublocotenent nu e german ci român, fiul cunoscutului politician.

Congresul lăutarilor țigani în Budapesta. In aceste zile ale organizării pe toate terenele, s'au trezit și „țigani maghiari“ cari vor să-și strângă rândurile și să înființeze un sindicat al lor. Zilele trecute au ținut un congres în Budapesta, la care au luat parte mai multe tarafuri de lăutari. *Rács Pali*, prezidentul acestui congres a salutat pe cei întruniți în cuvinte strașnice. „Ținta noastră — a zis între altele minunatul faraon — e ca țiganul maghiar care cu vioara lui păzește și răspândește ideia maghiarismului, să-și asigure în societate poziția pe care-o merită și să împrăstie prejudecățile cari nu mai au rost“. — Congresul a hotărît înființarea „societății țiganilor maghiari“ și editarea unei reviste. Ușor li-e faraonilor acum, când și prezidentul delegației maghiare e tot din neamul lor, — după cum spuneă deunăzi cunoscutul literat Eötvös...

Un trădător. Zilele aceste a fost degradat și condamnat la robie pe viață ofițerul de marină din Toulon Benjamin Ullmo, care voiă să vândă mai multe planuri de război și fortificări, — puterilor străine. E interesant, că trădătorul e înrudit cu — Dreyfus...

De toate.

Trei „Faust“-i.

Din Paris ne vine vestea, că d-nii *Edmond Rostand și Enrie Bataille* au isprăvit fiecare câte-un Faust în felul celebrei piese a lui Goethe. Rostand recunoaște, că s'a folosit de tragedia lui Goethe, care „fără îndoială, conține unele părți caracteristice de toată frumuseța“, după cum spune însuș autorul.

Bataille povestește, că Sarah Bernhardt a zis la prima lectură: Goethe și D-ta, dragă domnule Bataille sunteți frați! Cu toate acestea acest Faust al treilea — care se înfrățește cu Faust-ul lui Goethe, nu se reprezintă.

Sarah Bernhardt după probe de câte-va săptămâni — pentru reprezentarea piesei lui Bataille, la care angajase pe Max cu 300 fcs pe seară pentru rolul lui Faust și pentru decorul căreia a cheltuit aproape 50000 franci — a pus pe afiș altă piesă „Cléonce“ și a retrimis drama autorului, cu observarea, că cu toate frumusețile — piesa e lipsită de valoare dramatică și ti cere schimbări. Sarah voește să vadă în Mephisto pe îngerul alungat, pe satana în apogeul lui pe când Bataille vrea să vadă în el numai o negațiune a sufletului, care pe lângă Faust — acest „supraom“ — să lucre ca acesta să-și simtă slăbiciunile în fiecare moment. Sarah voește să fie Mephisto personajul principal în dramă, pe când Bataille a pus pe Faust în frunte. Sarah voește să joace pe Mephisto și ar fi voit ca Faust și Greta să rămână pe al doilea plan. De aceea a înapoiat pesa lui Bataille și lucră cu toate mijloacele ca să câștige piesa lui Rostand, alt „Faust“ care a fost scris pentru „Comedia franceză“.

Bataille a împrăsciat pe Sarah Bernhardt și îi cere despăgubiri de 20000 franci.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: OVIDIU GRITTA.

Cassa de păstrare (reuniune) în Săliște.

CONVOCARE.

P. T. Membrii „Cassei de păstrare (reuniune) în Săliște“, se convoacă la

a XXIV-a
adunare gener. ordinară

conform §. 15 din statutele reuniunii pe *Duminecă în 8 Martie n. (24 Februarie v.) a. c. la 2 oare p. m.* în sala festivă a școlii gr. or. române din Săliște pe lângă următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale.
2. Raportul general al Direcțiunii.
3. Raportul Conziliului de inspecțiune.
4. Staverirea bilanțului cu 31 Decembrie 1907.
5. Hârția Sinodului protopresbiteral pentru subvenționarea azilului «Binefacerea».
6. Propunerea Direcțiunii în chestia Secției de încasare.
7. Fixarea marcelor de prezență pentru membri Direcțiunii și ai conziliului de inspecțiune.
8. Alegerea membrilor în Direcțiune conform §. 16 din statute.
9. Alegerea conziliului de inspecțiune conform §. 20 din statute.

Din ședința Direcțiunii Cassei de păstrare (reuniune) în Săliște, ținută la 24 Februarie 1908.

Direcțiunea.

Activa.	Coroane	Contul Bilanțului pe 1907.	Coroane	Pasiva.	
Cassa în număr		52,489.85		Capital social	26,000.—
Imprumuturi hipotecare	491,307.50			Fondul de rezervă	100,000.—
Impr. pe oblig. cu cav.	292,904.—			Fondul special de rezervă	6,829.12
Impr. pe camb. cu giranți	536,182.75			Fondul de binefaceri	54,304.69
Impr. în cont-curent	379,888.64	1,700,282.89		Fondul de penziune	10,751.91
Efecte publice și diverse acții		203,725.—		Fondul spitalului public Săliște	32,749.74
Casele institutului	99,500.—			Depun. spre fructificare	1,905,396.84
Realități	972.20	100,472.20		Depuneri în cassette de econ.	3,003.90
Impr. din fond. de binefaceri	42,516.65			Int. tranzit. anticip. pro 1908	14,945.07
Depun. fondului de binefaceri	11,788.04	54,304.69		Diverse conturi creditoare	7,459.69
Depun. fond. de penziune		10,751.91		Profit net	20,917.94
Depun. înființând. spital publ. Săliște		32,749.74			
Mobilier	3,023.16				
după amortizare de 10%	302.32	2,720.84			
Div. conturi debit. și int. tranz. restante		24,861.78			
		2,182,358.90			2,182,358.90

Spese.	Coroane	Contul Profit și Pierdere.	Coroane	Venite.	
Interese:				Interese:	
pentru depun. spre fructif.	73,999.95			dela împrumuturi hipotecare	33,881.90
„ fondul de binefaceri	413.47			„ împrumut. pe obligațiuni	25,470.—
„ fondul de penziune	511.19	74,924.61		cu caventați	24,440.99
Spese:				dela împrumut. pe cambii	21,199.10
Salare și bani de cuartir	7,574.63			„ împrumut. în cont-curent	8,026.60
Imprim., reg., porto, div.	3,505.41			„ efecte	273.24
Marce de prezență	1,284.—	12,364.04		„ depuneri proprii	113,291.83
Dare:				Chiria	2,687.12
directă și aruncuri	2,930.83			Proviziune și taxe dela întabulări	4,047.58
10% după interesele la dep.	7,401.08	10,331.91			
Amortizare:					
din casele institutului	500.—				
„ mobilier	302.32	1,488.03			
„ pretenziuni	685.71				
Profit net		20,917.94			
		120,026.53			120,026.53

Săliște, în 31 Decembrie 1907.

Direcțiunea:

Dr. N. Calefariu m. p., D. Banciu m. p., Dr. I. Stroia m. p., C. Hertia m. p.,
[prezident. vice-prezident. director executiv. șef-contabil.]

Iord. Roșca m. p., D. Lăpădat m. p., Petru I. Comșa m. p., B. Comșa m. p., N. Lupaș m. p., Stan Stefla m. p.,
[cassier. secretar.]

Iosif Lissai m. p.,
Revizor expert al „Solidarității“.

Subsemnatul conziliu de inspecțiune am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Săliște, în 24 Februarie 1908.

Dr. N. Comșa m. p., N. Hențiu m. p., prezident. Ioan Banciu m. p., I. Hociota m. p.

1305/908.

Publicațiune.

Comuna Gurariului dă pe calea unei nouă licitațiuni publice clădirea unui pavilion de joc în întreprindere. — Noua licitațiune se va ține *Duminecă, în 1 Martie a. c. la 11 oare a. m.* în cancelaria comunală de aici. Vadiul e 10% dela prețul strigării de 4322 cor. — Oferte în scris încă se primesc. — Condițiunile, planul și preliminarul se pot vedea aici.

Gurariului, în 15 Februarie 1908.

2-2

Primăria comunală.

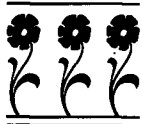
La Croitoria universală

str. Cisnădiei 34 SIBIU str. Cisnădiei 34

Subscrișul îmi iau voiă a atrage atențiunea On. Public român asupra croitoriei mele militare și civile în care se confecționează

reverenzi

și tot felul de uniforme după croiul mai nou.

Totdeauna stau la dispoziția Onoratului Public pentru a pregăti un lucru solid și deplin corespunzător.

Pentru comande cât mai multe, rog pe Onoratul Public a-mi oferi binevoitorul sprijin. Comandele urgente se efectuează în timpul cel mai scurt.

Semnând cu toată stima:

3-10

I. Petrașcu
m. croitor.

Banca de asigurare

„TRANSYLVANIA“

din Sibiu

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5 (edificiile proprii).

Fonduri de întemeiere și de rezervă 2.120.131.91 cor.

asigurează în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune,

edificii de orice fel, mărfuri, mobile, vite, produse economice etc.

asupra vieții

în toate combinațiile: capitale pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, de studii, rente pe viață etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent la decedare.

Valori asigurate contra incendiului:
94.975.294.— coroane.

Capitale asigurate asupra vieții:
9.293.195.— coroane.

Dela întemeiere s'au solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4.295.120.15 coroane,

pentru capitale asigurate pe viață 3.760.810.21 coroane.

Oferte și orice informațiuni se pot lua dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5, etajul I, curtea I, și la agenturile principale din Arad, Brașov, Cluj și Bistrița, cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.